

(magnetogram)

SLAVKO BOBOVNIK (voditelj): Dober večer drage gledalke in spoštovani gledalci. 92 let potem, ko je postala slovenščina uradni jezik tudi na sodiščih, je premier Pahor prepričan, da se pritiski na sodstvo stopnjujejo, da je pravosodna veja oblasti ta hip najpomembnejša in da sodstvo deluje hitro, učinkovito in nepristransko ter ohranja neodvisnost in strokovni ugled.

BORUT PAHOR (predsednik vlade): Kriza je izjemno zaostрила pozornost ljudi za krivice. Stiske, zlasti socialne, so izostrile potrebo države, da v vseh njenih segmentih, tudi v sodnem in zlasti v sodnem, ker je to zadnja instanca, ko ljudje iščejo pravico, stori vse za to, da bo zadoščeno pravici. Tukaj nimate lahkega dela in vsi mi se zanašamo na vašo profesionalnost in etiko.

BOBOVNIK: Tisoči, ki so iz Slovenije odšli brez tega, kar so pri nas zaslužili, se niso mogli zanašati na uspešnost slovenskega pravosodja. In tako se zdi, da počasi pozabljamo na kalvarijo, ki so jo pred dobrega pol leta doživljali zdaj že nekdanji delavci kočevske Prenove. V svojo domovino so se po letih garanja vrnili lačni in obubožani.

VESNA DERŽEK (novinarka): Marec letos, delavci kočevske Prenove, večinoma gre za državljane Bosne in Hercegovine, že tako lačni, predvsem pa brez prebite pare, protestirajo, celo gladovno stavkajo, tudi pred ministrstvom za delo. Takratna obljuba države: socialna pomoč, čeprav delavci v Sloveniji nimajo stalnih prebivališč. Junij letos: lastnik kočevske Prenove Zoran Perković gre v osebni stečaj. In danes: delavci iz Bosne in Hercegovine, med njimi tudi delavci Prenove, ki so neuspešno protestirali, že doma, vnovič iščejo pravico v Sloveniji. In vedno več bo takih, pravijo.

MIRZET BEGIĆ (nekdanji delavec Prenove): Ne bomo se odpovedali pravicam, ki nam jih Slovenija, evropska država, ne priznava. Vedno več nas bo, takih, kot so tisti iz Vegrada.

DERŽEK: Perković jim je mizerne zneske dal kar po domače, na roke.

ESAD KAPIĆ (nekdanji delavec Prenove): Slovenijo smo zapustili s še veljavnimi vizumi, a nismo imeli denarja za preživetje.

RASIM BEGIĆ (nekdanji delavec Prenove): Rad bi videl ekonomista, ki lahko z dvema evroma v žepu gara 15 ur na dan.

DERŽEK: Preden so zapustili Slovenijo, so pravico iskali od Poncija do Pilata.

KAPIĆ: Hodil sem od okenca do okenca in spraševal za napotke. Povsod so me ignorirali in mi govorili, da ne vedo, na koga naj se obrnem. Kako naj torej jaz vem?

DERŽEK: Če nihče drug, jim pomaga nevladna organizacija Nevidni delavci sveta. Po današnjem obisku v Državnem zboru vsaj ti trije, vmes že pozabljeni delavci, postali vidni. Pa tudi ideja o ustanovitvi posebnega sklada, iz katerega bi država za nazaj poplačala delavce z začasnim prebivališčem v Sloveniji. Takšni delavci pri nas še vedno nimajo pravice do nadomestila za brezposelnost, ker sporazum med Slovenijo in njihovo matično državo ni sklenjen. Krivda je tudi na bosanski strani, pravijo naše oblasti, ki so sporazum predlagale že pred dvema letoma, a zdaj naj bi bilo za podpis in nato ratifikacijo v Državnem zboru že vse pripravljeno. Za razliko od teh delavcev, bo

nove službe in nekaj denarja dočakal vsaj del delavcev potopljenega Vegrada, ki ima tu stalno prebivališče. Ponudbe za delo so tu, a delavci so previdni.

NEIMENOVANI DELAVEC: Menda g. Previšič išče pomožne delavce, a plačuje neredno.

ROBERT RAJŠTER (direktor Območne službe Zavoda za zaposlovanje Velenje): V primerih delodajalcev, ki kršijo delovnopravno zakonodajo, mi pravzaprav nimamo direktne možnosti, ne-napotitve teh novih kandidatov k temu delodajalcu.

DERŽEK: Da le ne bodo spet ostali brez plač. V času krize je sicer Slovenijo moralo zapustiti 14.000 tujih delavcev.

BOBOVNIK: Številka, slišana številka še zdaleč ni majhna in zasluži nekaj pojasnil, zato dober večer Barbari Vrtačnik iz Zavoda za zaposlovanje.

BARBARA VRTAČNIK (direktorica Območne službe Zavoda za zaposlovanje Ljubljana): Dober večer.

BOBOVNIK: Poslancu Francu Juriju.

FRANCO JURI (poslanec v Državnem zboru, Zares): Dober večer.

BOBOVNIK: In doktorju Andreju Kurniku iz organizacije, omenjene organizacije Nevidni delavci sveta.

Dr. ANDREJ KURNIK (nevladna organizacija Nevidni delavci sveta): Dober večer.

BOBOVNIK: Midva začnjava, gospod Kurnik. Se danes, pol leta, po dobrega pol leta po tej zgodbi, ki smo jo videli, še lahko zgodi, da podjetja dva ali tri mesece preprosto ne plačajo svojih delavcev?

KURNIK: Ja, seveda se lahko zgodi. Zaradi tega, ker same okoliščine, ki to omogočajo, niso odpravljene. Skratka nič se ni zgodilo na tem, da bi se spremenil Zakon o zaposlovanju tujcev, recimo na eni strani, ki pravzaprav omogoča te ekstremne oblike izkoriščanja, skratka zaradi tega, ker pač postavlja delavca v odvisen položaj od delodajalca, popolnoma, v bistvu je njegova lastnina, lahko celo rečemo. Nič se ni spremenilo na ravni spremembe sporazuma z Bosno in Hercegovino v socialnem zavarovanju, tako da mislim, da razen nekkih obljub, ki so bile dane kadarkoli je pač prišlo do neke tako rekoč humanitarne krize, se ni spremenilo nič.

BOBOVNIK: Ampak slišali smo, da vsaj kar se tiče sporazuma, krivda ni samo na slovenski strani, pretežno na drugi strani.

KURNIK: Ja, seveda je tudi krivda Bosne in Hercegovine. Gre seveda za bilateralni sporazum. Je pa res, da že v startu so delavci tako imenovanih tretjih držav diskriminirani, so v slabšem položaju in niso od začetka vključeni v sistem socialne varnosti, čeprav financirajo socialno državo od začetka.

BOBOVNIK: Gospod Juri, ni se spremenil ustrezní zakon. Je pol leta, več kot pol leta, za tako pereč problem res premalo, da nekdo pripravi predlog, ki ga vi poslanci sprejmete?

JURI: No, prav pogovor, ki smo ga imeli danes z delavci iz Cazina je bil iz tega vidika zelo poučen. In dejstvo je, da smo dobili toliko novih informacij, ki nam bodo pomagale pri nadaljnjem stimuliranju vlade pri pripravi tega zakona. Seveda to, kar smo do zdaj dobili v zvezi s tem zakonom, mislim, da ni, ne zadostuje in ni tisto, kar pravzaprav delavci in tudi mi, ki smo jih danes povabili v Državni zbor, od

tega zakona pričakujemo. Mislim, da je ključ problema omogočiti delavcu, naj sam upravlja z delovnim dovoljenjem in da ne bodo spet ujetniki delodajalcev.

BOBOVNIK: Gospod Juri, rekli ste, pogovor je bil poučen. Govorite, kot da bi se to zgodilo včeraj. Ni se zgodilo včeraj, pred pol leta se je zgodilo. Ni več časa za pouk, ljudje so lačni.

JURI: Dejstvo je, da v zadnjih letih se je vzpostavil odnos, ki ni niti več mezdni odnos, ampak je novodobno suženjstvo. To je dejstvo. In to, kar se dogaja pri kočevski Prenovi, z delavci kočevske Prenove, na tem primeru se lomijo kopja pravne države. Na to nekateri smo opozarjali, opozarjamo naprej. Kolega Bojan Kontič je dal tudi zelo konkreten predlog o ustanovitvi fonda, posebnega fonda, iz katerega bi črpali denar za...

BOBOVNIK: Ki ga vlada ni sprejela.

JURI: Ki ga vlada ni sprejela, seveda. Jaz s tem ne soglašam in kot poslanci, mi, današnji, danes prisotni poslanci, smo se zavezali, da bomo to še naprej zahtevali od vlade.

BOBOVNIK: Ali lahko tujec, ki danes ostane brez dela v tem trenutku, dobi nadomestilo za brezposelne na zavodu?

VRTAČNIK: V kolikor ima stalno bivanje v Sloveniji, oziroma to je Bosanec, ima stalno bivanje v Sloveniji, ali Makedonec. Srb pa Hrvat pa lahko.

BOBOVNIK: Kaj pa vsi ostali, ki tega stalnega dovoljenja za bivanje nimajo?

VRTAČNIK: Trenutno, v kolikor se pogovarjamo o trenutni situaciji Vegradovih delavcev, bo šlo njihovo dovoljenje, oziroma denarno nadomestilo v mirovanje do sporazuma z Bosno in Hercegovino.

BOBOVNIK: Gospod Kurnik, če prav razumem poslanca Jurija, bo še lep čas trajalo, da bo prišlo do sprememb ustrezne zakonodaje? Kaj v tem času? Kje so hitre, učinkovite rešitve?

KURNIK: Tisto, kar pač lahko mi delamo in kar pravzaprav delamo, mobiliziramo tako slovensko kot bosansko javnost, da se te stvari, trenutno samo bosansko in slovensko, da se te stvari pač čim prej spremenijo. Mi smo izvedli že 19. julija v Sarajevu demonstracijo, katere del so bili ti delavci, ki so danes v Ljubljani. Takrat je bila zgodba na naslovnih bosanskih časopisov. Bile so dane obljube, da se bo v dveh mesecih našlo realističen mehanizem za to, da lahko delavci izterjajo svoje plače, bila je tudi dana obljuba, da se bo pretehtalo možnost, da dobijo osebno delovno dovoljenje...

BOBOVNIK: Vi zaupate takšnim obljubam? Kdo je dal te obljube?

KURNIK: Ne, mislim, zdaj jim očitno več ne moremo zaupati, ker v dveh mesecih se ni zgodilo nič. Skratka mi pač vse kar lahko delamo, je in danes je tudi naš namen obiska v parlamenta bil ta, da najdemo zaveznike v parlamentu in da začnemo nek politični proces, ki bo pa seveda, velik del tega političnega procesa bo mobilizacija okrog teh točk, o katerih smo govorili, kot je aneks...

BOBOVNIK: Lahko pa seveda vsi skupaj v vrečkah nosimo hrano tem obubožanim delavcem.

VRTAČNIK: Ja.

KURNIK: Glejte, to je pa sramota, ljudje, ki delajo, bi seveda morali dobiti plače, ne pa hrano od Rdečega križa. Ampak saj pravim, kar je pač v naših močeh in tisto kar mi delamo, kolikor pač seveda lahko delamo, je, da mobiliziramo, da se bo ta stvar spremenila.

BOBOVNIK: Ja. Izvolite.

VRTAČNIK: Kar se tiče zavoda, mi se trudimo najti s skupnimi močmi z delavci in z delodajalci neke možnosti do čim hitrejše nove zaposlitve. Kratka, imamo, v zadnjih dveh mesecih smo objavili že približno 400 prostih delovnih mest za Vegradove delavce. Bili so že na razgovorih, nekateri se že dogovarjajo za nove zaposlitve. Ravno tako bi omenila kočevsko Prenovo. Mislim, da so samo še trije delavci iz bivše kočevske Prenove prijavljeni na zavodu. Nekateri so se prezaposlili k delodajalcem že pred samim stečajem.

KURNIK: S tem, da tukaj, če lahko samo...

VRTAČNIK: Ja.

KURNIK: Tukaj govorimo samo o tistih, ki so ostali v Sloveniji.

VRTAČNIK: Ja, ja.

KURNIK: Vsi ostali so pa danes v Cazinu, v Bosni in Hercegovini, brez vsega in nimajo nobene možnosti, da dobijo plače, ki jim jih dolguje Perkovič, nazaj.

BOBOVNIK: Trudi se gospod Kurnik, trudite se na zavodu, trudite se poslanci, spremeni pa se nič.

JURI: Poglejte, danes smo se soočili s hudim problemom. Ljudje, ki že 13 mesecev so delali v Sloveniji, so dobili samo dve plači. Torej so šli, so bili tako rekoč izgnani iz Slovenije, ker je potekala njihova dokumentacija, oziroma delovna viza, in so odšli brez plače. Torej tukaj ni vprašanje, kako bomo samo zakon prilagodili potrebam, ampak kako bomo intervenirali čim hitreje, da saniramo to krivico.

BOBOVNIK: Saj to vas sprašujem, gospod Juri.

JURI: No in to je recimo, jaz sem omenil prej predlog kolega Kontiča. Žal odziv vlade je bil negativen. Za nas je to nesprejemljivo in bomo zdaj podprli, ponovno odprli to vprašanje. In ta bi bil prvi korak k saniranju nastale situacije.

BOBOVNIK: Ampak zakaj mislite, da bo zdaj vlada sprejela to pobudo, če je prvič ni? V čem bo drugačna?

JURI: Poglejte...

BOBOVNIK: Govorim o nekem skladu, ne.

JURI: Naše mnenje je, da neplačevanje plač ali neplačevanje prispevkov, kar se je zgodilo tudi delavcev Steklarske Nove in z njimi se bomo pogovorili naslednji teden, pa to kar se dogaja delavcem Vegrada, ni samo prekršek. To mora postati kaznivo dejanje. In ker je država s svojo zakonodajo omogočila, da pride praktično do kraje teh plač, je dolžna danes to situacijo sanirati. In tega se mora zavedati. Jaz sem v koaliciji, ampak iz koalicijskega poslanskega mesta sporočam tej vladi, da če želi obdržati podporo koalicijskih poslancev, bo morala to urediti.

BOBOVNIK: Pravite, država mora to urediti. V tem Omizju ste gospod Juri vi država.

JURI: Jaz sem poslanec, ki je danes eden od treh poslancev, ki so sprejeli te delavce in ki so pripravljeni delati naprej in predlagati pobude, s katerimi bi rešili to vprašanje.

BOBOVNIK: 400 delovnih mest, pravite, ste našli.

VRTAČNIK: V roku dveh mesecev smo objavili na njihovih bivališčih, v samskih domovih, redno, ob torkih in petkih...

BOBOVNIK: Ampak oba sva slišala delavca, ki dvomi, ali so ti novi delodajalci kaj drugačni od prejšnjih. So to preverjeni delodajalci?

VRTAČNIK: Zdaj, ne vem kako preverjati Zavod za zaposlovanje ne more. Lahko preverimo boniteto, da so plačani prispevki in davki. Ne vem kakšnih osebnih dohodkov pa žal zdaj v tem trenutku ni skoraj nikjer. Tako, da neke možnosti na trgu tudi so, vendar Vegradovi delavci so razočarani, nemotivirani. In mi skušamo zdaj z drugimi oblikami pomoči, svetovalnimi razgovori vzpodbuditi zopet njihovo neko motivacijo po novem delovnem mestu.

BOBOVNIK: Gospod Kurnik, 14 ali 16 tisoč delavcev je odšlo, jih je v tem trenutku manj, kot jih je bilo lani v tem času. Ali Slovenija lahko funkcionira brez tujih delavcev?

KURNIK: Ne, Slovenija ne more. Tudi ocene, ki jih ima Slovenija, so, da bo potrebovala še več tujih delavcev. Bomo pa vse naredili, da bo teh 14.000 teh delavcev na cestah v Bosni in Hercegovini v tem letu. In mislim, da bo to dovolj velik razlog, da se bo nekaj spremenilo tudi v Sloveniji. Seveda pa hkrati pozivamo tudi vse delavce v Sloveniji in vse demokratične sile, da se združimo okrog teh točk, kot so recimo, da država sprejme odgovornost za te brutalne oblike izkoriščanja. Ker je odgovorna za to, da se sprejme ta pobuda poslanca Kontiča in da se razgradi sužnjelastniški sistem, ki ga imamo.

BOBOVNIK: Ne bi bil v tem trenutku učinkovitejši protest pred vrati katerega od delodajalcev, kot pa 500 kilometrov stran?

KURNIK: Odgovorna je država, delodajalci so samo tatovi, priliko jim je dala država.

BOBOVNIK: Ali število brezposelnih raste v tem trenutku?

VRTAČNIK: Ja, moram povedati, da konec oktobra, na dan 31. oktober, je na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje bilo prijavljenih že 102.683 brezposelnih oseb, kar pomeni, da smo prebili to mejo sto tisoč. Samo danes se jih je prijavilo 440 Vegradovih delavcev in vsak dan se nam število povečuje.

BOBOVNIK: Ja, izvolite.

JURI: Mi smo doslej čakali, da bo vlada to uredila. In nek trud je očiten, pač nekaj se pripravlja. Ampak vse skupaj gre prepočasi. In če ste opazili, v zadnjih tednih smo poslanci kar začeli sami ponujati zakonske predloge, ki potem so po godu vlade ali ne. Ampak s tem želimo še bolj spodbuditi pač hitrejšo reševanje tega vprašanja. Dejstvo je, da Slovenija lahko pomaga tem delavcem tudi z razvojno pomočjo. Danes smo se pogovarjali o možnosti, da bi te delavce servisirali tudi s pravnimi strokovnjaki. Ker tukaj manjka, njim manjka tudi neka pravna struktura, ki naj se sooči z delodajalci. In pri vseh naših projektih v tujini, zlasti na Balkanu, Slovenija bi lahko pomagala s pravnim

svetovanjem pri samoorganiziranju delavcev. In s pomočjo tudi nevladnih organizacij, ki pri tem delujejo. In s tem bi se lažje v bistvu zoperstavili tem hudim krivicam.

BOBOVNIK: Gospod Juri, če ne bo šlo s pobudo gospoda Kontiča, kakšne bodo druge rešitve, predvsem pa, v kakšnem času bi postale operativne?

JURI: Torej ta fond, ki ga je predlagal kolega Kontič, ki ga bomo mi zdaj v bistvu podprli, to je samo gasilski projekt. Bistveno je, kako se bo oblikovala zakonodaja, zakon o zaposlovanju in delu tujcev. In pri tem zakonu bo treba vgraditi vse tiste mehanizme, ki bodo zagotovili delavcu, tujemu delavcu, oziroma, da sam razpolaga s svojim delovnim dovoljenjem.

BOBOVNIK: Ta gasilski ukrep bo zadoščal vsaj za čas do korenitih sprememb, mislite?

KURNIK: Ja, seveda, nek ukrep je pač potreben. Zdaj, kriza je huda, humanitarna, kar se tiče delavcev v Bosni in Hercegovini. Seveda govorim o tem, da po tem, ko so bili izigrani, oropani in deportirani iz Slovenije, da pravzaprav so se znašli v Bosni in Hercegovini popolnoma brez nekih virov zaslužka in tako naprej. Ta zadeva bo seveda na neki točki eksplodirala tako ali drugače. Tako, da je pa zdaj seveda vprašanje, koliko si bodo še oblasti v Sloveniji pred tem problemom, ki so ga one pravzaprav povzročile, zatiskale oči. Seveda te zadeve lahko imajo potem zelo slabe posledice tudi za samo Slovenijo, za njene interese, ekonomske interese, za interese, da ima seveda delavce. Ker kot vemo, delavce pa potrebuje.

BOBOVNIK: Samo en stavek prosim.

JURI: Ja, rad bi poudaril, da ne gre izključno za vprašanje tujih delavcev, ampak tudi za neplačane prispevke slovenskih delavcev. Mislim, to so problemi, ki jih je treba čim prej in sam premier Pahor je nedavno zagotovil, da bo vlada poravnala tisti dolg do delavcev Steklarske Nove. Mi pričakujemo, da bo hitro ukrepala.

BOBOVNIK: Povzetek pogovora bi bil: trudimo se in trudili se bomo. Hvala lepa gospa in hvala lepa gospoda.

JURI: Hvala vam.

VRTAČNIK: Hvala.

KURNIK: Hvala.